

4t ESO

MATAR UN ROSSINYOL

FITXA DE LA PEL·LÍCULA

Títol original: To kill a Mockingbird
Director: Robert Mulligan
Productor: Alan J. Pakula
Guió: Harper Lee y Horton Foote
Fotografia: Russell Harlan, en blanc/negre
Música: Elmer Bernstein.
Muntatge: Aaron Stell
Actors: Gregory Peck (Atticus Finch), Robert Duvall (Boo Radley), Mary Badham (Scout -Jean Louise- Finch), Phillip Alford (Jem Finch), Brock Peters (Tom Robinson)
Nacionalitat: EE.UU
Any: 1962
Durada: 129 minuts

Resum

És la història d'un estiu dels anys 30, d'uns infants, d'un judici i d'una colla d'esdeveniments lligats a la llei i la justícia. En un poblet d'Alabama, al sud d'Estats Units, coneixem la família d'Atticus Finch, un vidu amb dos fills a l'època de la gran depressió. Tot s'altera quan una dona blanca acusa un home negre d'haver-la violat. No hi ha cap advocat que vulgui defensar l'acusat, tot i que no hi ha proves de la seva culpabilitat.

Paral·lelament els fills d'Atticus -Jean Louis, a qui anomenen Scout, narradora de la història, i el seu germà Jem-, acompanyats de Tití, un noi que passa les vacances al poble, investiguen a la seva manera sobre Boo Radley, un jove misteriós de qui tothom parla però que ningú no ha vist des de fa anys, perquè viu tancat a casa seva.

Les dues històries es desenvolupen paral·lelament i amb moments de gran intensitat, complementant-se l'una amb l'altra per acabar unint-se en un final ple d'emoció, acompanyat d'un clar missatge de justícia social.

Entre les dues trames, Atticus va ensenyant els infants que no s'ha de jutjar les persones per les aparences, que cal tractar bé tothom...

Pel professorat

La pel·lícula es basa en la novel·la *Matar un rossinyol*, de Harper Lee, premi Pulitzer 1960, un relat d'arrel autobiogràfica, que vol mostrar la intolerància dels éssers humans. La novel·la descriu molt bé els personatges i caracteritza molt bé els infants, que són testimonis del drama i observen el món amb ulls ingenus però oberts.

De fet, els infants seran els grans protagonistes de l'obra i el fonament de tota l'esperança que l'autora diposita en la humanitat, ja que el món dels grans es mostra com un camp de cultiu de variades formes d'intolerància, ja siguin racials, religioses o polítiques.

La versió cinematogràfica va ser molt respectuosa amb la novel·la i va donar un producte excepcional, tant des del punt de vista tècnic i dramàtic com pels valors que conté, on l'amor, la justícia, el sentit del deure i la veritat tenen un paper preponderant.

Harper Lee fou una novel·lista nord-americana que va néixer a Monroeville (Alabama), i va estudiar a les universitats d'Alabama i Oxford. Després d'un període com a treballadora a les oficines d'una companyia aèria a Nova York, va decidir dedicar-se a la literatura. La seva primera i única novel·la va ser *Matar un rossinyol* (1960), per la qual va obtenir el Premi Pulitzer, el 1961. La novel·la narra la seva pròpia vida en una petita ciutat del sud i la figura del protagonista, Atticus Finch, està basada en el seu pare. El relat s'ofereix a través dels ulls de Jean Louise Finch, familiarment anomenada Scout, que, essent ja una dona adulta, recorda una època de la seva infantesa en la qual el seu pare, advocat de professió, va defensar un home negre acusat falsament de violació. L'any 1962 la novel·la va ser duta al cinema.

Selecció d'escenes del DVD

1. Crèdits
2. Una cansada i vella ciutat
3. Dill
4. El conte de Boo Radley
5. Les cinc en punt
6. El rellotge d'Atticus
7. El cas Robinson
8. La casa de Boo Hadley
9. L'home de color
10. Una mirada a Boo
11. El lladre
12. El primer dia d'escola
13. El convidat a dinar
14. Un compromís
15. El millor tret de la contrada
16. A casa dels Robinson
17. Un soroll a la nit
18. Alguna cosa parla
19. En el forat de l'arbre
20. La nit abans del judici
21. L'intent de linxament
22. El dia del judici
23. Testimoni del Sheriff
24. Versió d'Ewell
25. Mayella
26. L'altra mà
27. La veritat de Tom
28. El colze trencat
29. El veredict
30. Poseu-vos drets
31. El cor trencat
32. Un mort a la família
33. La nostra llarga diada
34. Mort a la foscor
35. Fora dels arbres
36. El senyor Arthur Radley

37. Deixeu que la mort faci justícia
38. Com matar un rossinyol

39. Algunes petites coses

Proposta de visionat

Proposem de veure tota la pel·lícula i, per tant, ens calen un xic més de dues hores. Es pot organitzar un visionat segmentat, com ara tres quarts d'hora els dos primers dies, per tenir un temps de comentari, i quaranta minuts el darrer dia, deixant un xic de temps per poder treballar el full d'observació.

Una altra manera és dividir la pel·lícula amb tres parts segons les escenes: presentació (escenes 1 a la 19), judici (20 a 32) i desenllaç (33 a 39).

FULL D'OBSERVACIÓ

Caldrà que els alumnes llegeixin aquesta fitxa abans de veure la pel·lícula per saber què se'ls demana i que tinguin el paper al davant durant el visionat perquè puguin anar anotant el que convingui.

El que tu saps

(abans de veure la pel·lícula)

- a. Tens algun record d'infantesa que puguis associar amb alguna injustícia que vas veure o viure? Quin efecte et va produir?
- b. Com creus que es deu sentir una persona que es tractada injustament i no es pot defensar?
- c. Què sents quan creus que ets víctima d'alguna injustícia? Com reacciones? Quina creus que és la millor manera de resoldre-ho?

Sobre el film

(mentre es veu la pel·lícula)

1. Noms dels personatges principals i qui són (relacions familiars, professió, etc.).
2. Llocs i anys de l'acció (temps transcorregut entre el principi i el final del film: anys, estacions, dies, hores, etc.).
3. Algun comentari important sobre el film: una frase, una imatge, una mirada, etc.
4. Què és el que més t'ha cridat l'atenció?
5. Què creus que no has comprès?
6. Temàtica que planteja la pel·lícula, a parer teu.
7. Formula amb una frase el que més t'hagi interessat.

PER COMENÇAR

1. EL TÍTOL I LA CARÀTULA

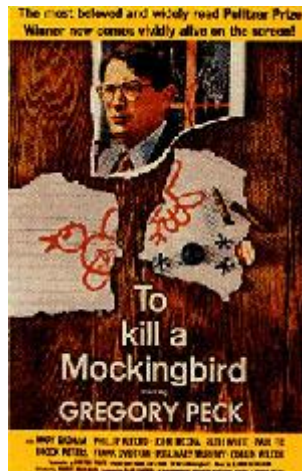
1.1 El títol

- Què et suggereix el títol?

(El rossinyol, nom que apareix en el títol de la pel·lícula i sobre el qual es fa referència al film, és un ocell solitari i discret que emet un cant molt bonic. Té una certa semblança amb el pit-roig, però se'l distingeix perquè és més gran i té el plomatge més discret).

- Seria diferent si el títol enlloc de parlar d'un rossinyol parlés d'un corb, una àliga, un colom, una gavina o un pardal?
- Què deu voler simbolitzar la idea de matar un rossinyol?
- Abans de veure la pel·lícula, feu hipòtesis per saber qui és el « rossinyol » i després de veure-la confirmeu o esmeneu les hipòtesis anteriors.

1.2 La caràtula

Estudi de distintes caràtules relacionades amb el film:

- De cadascuna:
 - Què ens diu la fotografia?
 - De què ens informen les lletres?
 - Hi ha descripció del contingut del film?
- De la que nosaltres usem:
 - Què remarca?
 - Quines expectatives et crea?
- Al final del film:
 - Abans de veure la pel·lícula, que et suggeria el títol?
 - Després de veure-la, creus que és un títol adequat?

- Creus que s'han acomplert les expectatives que t'oferia la caràtula?
 - Què t'hi sobra o què t'hi falta?
 - De les que et mostrem aquí, quina creus que és la més adient?
- Personalitza la caràtula
- Dibuixa la teva caràtula a partir de distints elements que pots trobar a Internet: lletres, fotogrames de publicitat, etc.

2. L'ACCIÓ

Espai i temps

- A quina època passa la pel·lícula? Pels vestits, els cotxes, l'ambient general. Procureu situar la pel·lícula en un marc temporal aproximat.

- A quina estació de l'any es desenvolupa l'acció?

- On passa l'acció?

Des del punt de vista geogràfic es tracta d'un poblet d'Alabama. Caldrà que busquin informació bàsica a un atlas, una enciclopèdia o a Internet.

Descriure els llocs –interiors o exteriors- on passa l'acció.

La pel·lícula es desenvolupa durant els anys de la depressió econòmica, iniciada l'any 1929 com a conseqüència de la caiguda de la borsa de Nova York.

Demaneu als nens i nenes que busquin informació sobre aquest crack econòmic i les seves conseqüències.

3. ELS PERSONATGES

Buscar els adjectius que millor defineixin els personatges:

	Descripció física	Descripció psicològica
Atticus		
Scout		
Jem		
BooRadley		
Tom		
Mallela		
Pare de Mallela		
Jutge		
Miss Mandie		

Utilitza aspectes i adjectius com:

Trets físics:

Algunes observacions que es poden fer:

- Edat aproximada
- Aspecte físic general: alt, prim, ros, fort,
- Com gesticula, com es mou: elegant, nerviós, inquiet, etc.

Trets psicològics:

Buscar entre aquests adjectius algun que vagi bé per usar en la descripció dels personatges:

Bondadós	Perseverant	Generós	Humil
Calmat	Solidari	Indiferent	Obedient
Tolerant	Ordenat	Impacient	Colèric
Pacient	Voluntariós	Sincer	Respectuós
Delicat	Amical	Bondadós	Apassionat

Alguns trets dels principals personatges:

- **Atticus Finch:** advocat honest, responsable i defensor dels drets socials. És vidu i pare de Jem i Scout. Atticus és una persona amable, tranquil·la i justa que estima els seus fills i la seva feina.
- **Scout (Jean Louis Finch):** nena d'uns sis o set anys i filla petita d'Atticus. Al film, la seva veu adulta i en off ens situa anys enrere, quan ella era petita. Amb la innocència pròpia de l'edat, explica els fets que va viure.
- **Jem (Jeremy Finch):** fill gran d'Atticus i germà d'Scout. És un preadolescent decidit.
- **Tití:** nen que passa les vacances a casa de la seva tia, al poble on viuen Jem i Scout. Es fa el fatxenda i presumit per amagar la seva problemàtica familiar. Serà el company d'aventures dels dos germans.
- **Calpurnia:** senyora de raça negra i molt enèrgica que porta la casa dels Finch. Atticus li té tota la confiança i, encara que estima molt els nens, és força severa a l'hora de fer-los creure.
- **Boo Radley:** malalt mental o retardat que viu reclòs a casa seva. Sembla absent, però resulta decisius en el desenvolupament dels fets.
- **Charles Baker:** pare de la noia presumptament violada pel jove negre Tom. És un home violent, racista i bevedor que no tindrà cap escrúpol a l'hora de planejar la seva venjança.
- **Tom Richardson:** jove de raça negra, que mai no ha tingut cap mena de problema amb la llei, injustament acusat d'haver violat una noia blanca.

Qüestions

Per treballar primer individualment i després en grup.

- Afegir-hi algun personatge més o treure'n algun.
- Afegir-t'hi tu fent un paper. (Pots triar un dels papers que ja hi ha o afegir un nou personatge, que inventaries).
- Amb quin dels personatges viuries i amb quin no? per què?

- Quins valors representen els distints personatges del film? (es pot posar una llista de valors positius: solidaritat, tendresa, estimació, tolerància, comprensió, generositat, amistat, etc.)

➤ **Com reaccionen emocionalment els personatges?**

Pots detectar algun moment del film on sigui molt explícit algun dels següents sentiments per part d'algun dels personatges principals?

	Sentiment	Personatge	Moment del film
Ira			
Tristesa			
Temor			
Plaer			
Amor			
Sorpresa			
Disgust			
Vergonya			

Ira: fúria, ultratge, ressentiment, còlera, exasperació, indignació, aflicció, acritud, fastiguejament, irritabilitat, hostilitat, violència, odi, etc.

Tristesa: pesar, malenconia, pessimisme, llàstima, autocompassió, solitud, abatiment, desesperació, aflicció, abatiment, esllanguiment, etc.

Temor: ansietat, aprensió, nerviosisme, preocupació, consternació, inquietud, cautela, incertesa, por, terror, fòbia, pànic, etc.

Plaer: felicitat, alegria, content, diversió, orgull, estremiment, embadaliment, gratificació, satisfacció, eufòria, èxtasis, etc.

Amor: acceptació, simpatia, confiança, amabilitat, afinitat, devoció, adoració, afecte, estima, tendresa, consideració, predilecció, etc.

Sorpresa: commoció, desconcert, admiració, estranyesa, atordiment, estupefacció, esbalaïment, meravellament, prodigiosament, etc.

Disgust: menyspreu, avorriment, aversió, disgust, repulsió, desplaer, desgrat, pena, aflicció, sofriment, turment, empipament, molèstia, decepció, malestar, etc.

Vergonya: culpabilitat, molèstia, disgust, remordiment, humiliació, penediment, mortificació, contricció, deshonor, etc.

Classifica els personatges segons l'actitud que prenen al llarg de la pel·lícula:

Xenòfobs
Ignorants
Tolerants
Serens
Honrats
Coherents
Mesells

Afables
Tossuts
Inquiets
Sincers
Respectuosos
Superbs
Justos
Responsables
Injustos
Mentiders
Prudents
.....altres

4. LA NARRACIÓ

- Qui fa de narrador de la pel·lícula?
- Podries assenyalar algun moment de la pel·lícula en que es faci ús d'un primer pla, d'un pla curt i d'un pla americà?
- Pots recordar un pla en picat i algun en contrapicat?
- Quants anys passen, aproximadament, des del principi de la pel·lícula fins a la darrera escena? Com ho sabem en el film?
- Podries fer un judici d'algun aspecte del film que t'hagi cridat l'atenció com ara: el paper dels actors, la fotografia, la música, el vestuari...
- Des de quin punt de vista està explicada la pel·lícula? Marca amb una creu el que creguis correcte:
 - a. Per ordre cronològic
 - b. Des del començament del problema
 - c. Amb salts enrere (retrospecció o flash back)
 - d. Amb salts endavant o flash Forward
 - e. Amb el·lipsis
- Recordes alguna seqüència o fotograma especialment impactant?

➤ Quins són els moments especials del film per a tu?

1. 2. 3.

➤ Resumeix l'argument del film en 5 ratlles

1. 2. 3. 4. 5.

- Tria un personatge del film i inventa un diàleg entre ell i tu. Què li preguntaries, què li aconsellaries, què li suggeriries, etc.

(El teu nom) -
(el nom del personatge)-
-
-

5. FOTOGRAMES

Identifica aquests fotogrames i explica a quin moment de la pel·lícula pertanyen:

6. EL FINAL

- Canviar el final de la pel·lícula:

- Adaptar com seria la pel·lícula avui dia o al nostre país:

7. COMPENSIÓ DEL FILM

Procura respondre:

- a. Què ens diu aquest film sobre els drets humans?
- b. Es una ficció o pot passar a la realitat?
- c. T'has posat a la pell de Tom Robinson?
- d. Et pots posar a la pell d'Atticus?
- e. Com creus que haguessis reaccionat tu?

Quin sentiment et provoca l'actitud de...?

Atticus
Scout
Jem
Boo Radley

Quin altre títol li escauria a la pel·lícula?

TEMES PER REFLEXIONAR

TEMES	CONTINGUTS	ACTIVITATS
1. Drets i llibertats	<ul style="list-style-type: none"> . Reconeixement dels drets i llibertats. . Conceptualització i anàlisi dels principis ètics que estan a la base dels drets, deures i llibertats. . Distinció entre normes jurídiques i morals i entre drets cívics i polítics. 	1. Identificar Drets Humans.
2. Justícia	<ul style="list-style-type: none"> . Identificació i rebuig de les situacions d'injustícia i discriminació, per raó de gènere, origen o creences. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Justícia és igualtat? 2. Sobre la justícia. 3. Analogies. 4. Decidir què és just i què no. 5. Situacions justes i injustes. 7. Hi ha lleis injustes? 8. Els jurats populars.
3. Discriminació	<ul style="list-style-type: none"> . Interpretació del significat de les pautes culturals i dels valors morals dels individus i les societats actuals, tot apreciament la diversitat, rebutjant comportaments i actituds discriminatoris. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Motius de discriminació. 2. T'has sentit discriminat/da? 3. Identificar discriminacions. 4. Imatge.
4. Racisme	<ul style="list-style-type: none"> . Sensibilització respecte a la forma discriminatòria que té com a fonament la superioritat d'unes races per sobre de les altres. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Comentar cartells. 2. Frases sobre racisme.
5. Sistema democràtic	<ul style="list-style-type: none"> . Identificació dels conceptes claus del sistema democràtic. 	1. Frases per comentar.
6. Participació ciutadana: els jurats populars	<ul style="list-style-type: none"> . Respecte i valoració crítica de les opcions i plantejaments desenvolupant una actitud assertiva. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Requisits per la participació. 2. Composició. 3. Aplicació.
7. Prejudicis	<ul style="list-style-type: none"> . Anàlisi dels estereotips i prejudicis i les relacions basades en el domini de l'altre. . Desenvolupament de l'afectivitat en les relacions amb els altres, des del respecte, la confiança i la igualtat, rebutjant els prejudicis, els estereotips. . Reconeixement i desenvolupament d'actituds saludables, identificant les pràctiques de risc. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Text de Gadamer. 2. Publicitat i prejudicis. 3. Definicions. 4. Recerca d'informació.

1. DRETS I LLIBERTATS

Els Drets Humans es poden definir com els drets que defensen les llibertats, facultats, institucions o reivindicacions que corresponen a tota persona pel simple fet de la seva condició humana, per tal de garantir-li una vida digna. Aquests drets es posseeixen independentment de quina sigui la situació legal o jurídica del país en el que es viu i de factors com, l'ètnia, la nacionalitat o qualsevol altra circumstància de l'individu en qüestió.

Són els drets que escauen als humans pel fet de ser humans i que provenen directament de la seva pròpia naturalesa. Segons el Preàmbul de la *Declaració universal dels drets humans*, és un conjunt de «drets iguals i inalienables de tots els membres de la família humana». Aquesta *Declaració universal* és el producte d'una idea sobre la igualtat jurídica fonamental entre tots els homes, que té els seus immediats antecedents en les declaracions del *Virginia Bill of Rights*, el 1776, a EE. UU., després de la guerra de la independència, i en la *Déclaration des droits de l'homme et du citoyen*, el 1789, establerta per l'Assemblea Nacional Francesa.

Els Drets Humans són inalienables i inherents a la persona. No poden ser concedits, limitats, canviats o venuts i tant sols poden ser assegurats o violats.

De forma legal, els Drets Humans queden recollits en l'ordenació legal de molts països, així com en diversos tractats internacionals, el més important dels quals és la Declaració Universal dels Drets Humans. A més, en la majoria de països avançats, els Drets Humans són una base ètica i moral al voltant de la qual es pretén construir l'ordre geopolític de la societat moderna, al marge de qualsevol altra consideració legal.

Parteixen del desig de seguretat davant les distintes situacions polítiques. Amb l'aparició de les democràcies modernes s'aconsegueixen, primer, els drets polítics, després els econòmics i socials i, finalment, aquells que reafirmen el dret de l'individu, dels grups d'individus, o dels pobles, a afirmar les pròpies diferències de sexe, ètnia, especificitat cultural, etc.

Activitat 1.1. Identificar els Drets humans

Quins diries que són drets humans i, per tant, generalitzables i quins són drets particulars?

- . Tothom té dret a viure on vulgui.
- . Tothom té dret a casar-se amb qui vulgui.
- . Tothom té dret a ser del Barça.
- . Tothom té dret a fer surf.
- . Tothom té dret a votar a qui vulgui.
- . Tothom té dret a ser jutjat equitativament.
- . Tothom té dret a tenir una feina.
- . Tothom té dret a ser atès mèdicament.
- . Tothom té dret a triar el metge que vulgui.
- . Tothom té dret a fer el que vulgui.
- . Tothom té dret a canviar de país on viure.
- . Tothom té dret a ser protegit de les injustícies.
- . Tothom té dret a practicar la religió que cregui.
- . Tothom té dret a ser d'una banda terrorista.
- . Tothom té dret a associar-se.

2. JUSTÍCIA

La justícia és la concepció que cada època i civilització té sobre el bé comú i sobre les relacions entre els humans.

Des del punt de vista legal, la justícia és el conjunt de regles i normes que estableixen un marc adequat per a les relacions entre persones i institucions, autoritzant, prohibint i permetent accions específiques en la interacció d'individus i institucions.

Norberto Bobbio la defineix com "aquell conjunt de valors, béns o interessos, la protecció dels quals serveixen per la convivència".

La justícia també és un concepte moral que implica tractar les persones i els afers d'una manera imparcial. El seu símbol és una dona amb els ulls embenats que sosté una balança.

Teories sobre la justícia

Plató considerava que la justícia consistia en que cadascú rebés el que li pertocava segons el seu estat social. Per tant, els llocs de responsabilitat per justícia han d'estar reservats als més savis, als estudiosos de la filosofia. Cada persona és justa si respecta l'ordre natural i busca el coneixement, tot refrenant les passions.

Tomàs d'Aquino va defensar la idea que cada persona té uns drets pel sol fet de néixer i ser humana, és el dret natural base de qualsevol sistema de reglamentacions posteriors. Per a ell, aquests drets emanaven de Déu. Aquesta concepció està a l'origen de la idea dels drets humans actuals.

L'utilitarisme lliga la justícia amb la felicitat, ja que és just intentar que cadascú obtingui la màxima parcel·la de joia sense perjudicar la dels altres.

Per als antics, la justícia és una de les virtuts cardinals, per tant, un tret de caràcter que es pot educar i que fa que una persona sigui imparcial i benvolent amb els altres.

Activitat 2.1 Justícia és igualtat?

En quina d'aquestes situacions creus que les persones donen bons arguments per justificar la desigualtat i en quines no? Per què?

	B	Dolent
1) He de guanyar el plet, perquè sóc més ric que ell.		
2) Puc treballar menys hores, perquè sóc el director, ell no és sinó un obrer, ha de treballar com tothom.		
3) El meu vot val més que el seu, perquè sóc més intel·ligent.		
4) Jo puc ser elegit alcalde, perquè els meus avis ja havien nascut aquí, els del meu rival eren nascuts a Andalusia.		
5) El premi literari ha de ser per mi, jo sóc membre de l'Institut d'Estudis Catalans i ell és un desconegut.		
6) La feina de camioner ha de ser per a mi, perquè jo sóc home i ella és dona.		
7) A la feina m'han de pujar de categoria, perquè treballo molt més que els altres.		
8) He d'aprovar el curs, perquè sóc el més llest de tota la classe.		

Activitat 2.2. Sobre la justícia

Comenta aquestes afirmacions sobre la justícia:

- És injust que algú mengi caviar mentre altres no tenen ni per menjar.
- És injust que algú hereti uns diners que no s'ha guanyat.
- Donar a cada u segons la seva capacitat i a cadascú segons les seves necessitats.
- L'impost sobre la renda és injust, jo pago molt més que els pobres.
- És de justícia que les persones guanyin un salari segons el seu treball.
- Només la mort és justa perquè afecta tothom.
- No és just que el cotxe se m'espantlli en un viatge tant compromès.

Activitat 2.3. Analogies. Imatges sobre la Justícia

Buscar objectes, eines o elements que puguin simbolitzar la justícia. Podria ser una balança, un sedàs, unes tisores, etc... Es tracta de trobar elements comuns entre determinats objectes i el concepte abstracte de justícia. Es pot afinar més i procurar distingir entre els distints tipus de justícia.

Activitat 2.4. Decidir què és just i què no ho és:

	Just	No just	?
1. Que em treguin de classe perquè parlo.			
2. Que no em deixin arribar a casa a les sis de la matinada			
3. Que no em saludin pel carrer.			
4. Suspendre dues assignatures.			
5. No haver-me inclòs a l'equip de basquet.			
6. Saltar-se un semàfor en vermell.			
7. Copiar en un examen.			
8. Fer campana.			
9. Tractar malament els animals.			

Activitat 2.5. Situacions justes i injustes

Indica si consideres que aquestes situacions són injustes en el sentit de tracte desigual. Explica-ho.

- a) No es contracta un negre per una feina perquè:
 1. Té la pell negra.
 2. No està preparat per fer-la.
 3. Els obrers blancs es declararien en vaga si el contractaves.
- b) Hi ha persones que s'han ofert voluntàries per experiments mèdics i altres no.
- c) Es necessiten soldats per una missió perillosa. La tria es pot fer de moltes maneres:
 1. El tinent tria els homes que li fan més ràbia.
 2. Es fa a palletes.
 3. Trien els que són més aptes per una missió així.
- d) Una emissora de ràdio cedeix un espai per a propaganda electoral dels principals partits. Tres formacions minoritàries es queden sense programa. Què en penses?
- e) Anant per l'autopista a 130k/h em passa un cotxe i al cap d'uns moments la policia de tràfec m'atura i em posa una multa per excés de velocitat. Jo replico: per què no la posa al cotxe que m'ha passat? El guàrdia em contesta: Tots dos anaven massa a pressa, però vostè no es pot queixar d'injustícia.
- f) Una llei estableix que per determinada feina s'ha de:
 1. Ser home o dona.
 2. S'ha de tenir salut.
 3. S'ha de medir més de 1,70 m.

Activitat 2.6. Pla de diàleg: Hi ha lleis injustes?

1. Pots pensar en alguna cosa injusta que no sigui prohibida per la llei?
2. Pots pensar en alguna cosa prohibida per la llei però que no sigui injusta?
3. Penses que si alguna cosa és injusta hauria de ser prohibida per la llei?
4. Creus que la majoria de la gent voldria que tot el que és injust fos prohibit?
5. Creus que totes les coses no prohibides per la llei són permeses?

Activitat 2.7. Els jurats populars

Els judicis amb jurat popular funcionen des de fa molts anys als Estats Units. Recentment, s'han començat a implantar al nostre país. Debateu a l'aula sobre el paper d'aquests jurats, la seva eficàcia i la validesa del seu veredict. Trieu un tema polèmic i interessant per als nois i les noies i organitzeu un "judici popular" a classe.

3. DISCRIMINACIÓ

La discriminació és el tracte diferent i menyspreador a una persona o col·lectiu en funció de les seves característiques ètniques, de gènere, d'orientació sexual, de religió, de parla, d'edat, de salut, d'estament social... Es tracta, cada vegada, de característiques intrínseques de la persona.

Hom parla de discriminació positiva quan es tracta de donar un cert avantatge a un col·lectiu humà que ha patit o pateix un tracte discriminatori que hom vol eradicar.

Alguns factors discriminatoris són els ingressos econòmics, la classe social i la raça, però també factors com el gènere, l'origen ètnic, la nacionalitat, la filiació religiosa o la ideologia política donen lloc a formes de discriminació. La discriminació ha estat una de les principals fonts de desigualtat, degut al fet que, com certs grups estan marginats de les decisions, se'ls priva de certs drets fonamentals, tals com la salut, la seguretat social i l'educació, entre molts altres. Una manera d'enfocar, en positiu, aquest tema és parlar de multiculturalitat, entenent que els humans formem una sola comunitat en la qual és necessari aprendre, a fi de tenir una convivència saludable i pacífica, a entendre i acceptar les diferències generades per la multiplicitat cultural que existeixi, i que la diferència, enlloc de ser un problema, pugui ser una oportunitat.

Cal, doncs, involucrar-se en la lluita contra la discriminació, quan aquesta lluita neix d'un despertar de la consciència, tant a nivell individual com a nivell col·lectiu.

Uns dels millors i més terribles exemples de discriminació van ser i segueixen sent, malgrat molts avanços, el de la comunitat de raça negra o els indígenes de pobles africans, nord i sud-americans.

Activitat 3.1. Motius de discriminació

Comenta alguns motius freqüents de discriminació:

- ser massa intel·ligent .
- ser d'una raça diferent a la majoritària o de la raça dels que detenten el poder (els no blancs a Europa o Amèrica).
- ser pobre.
- ser immigrant.
- patir una discapacitat o malaltia visible.
- ser dona.
- no encaixar en els cànons de bellesa d'una cultura donada.
- exercir una professió no prestigiosa (sovint manual)
- ser gras.
- ser homosexual.
- ser catòlic.
- ser jueu.
- ser jove.
- ser gran.

Activitat 3.2. T'has sentit discriminat/ada?

T'has sentit alguna vegada discriminat o discriminada? Quan, on i per qui?

Activitat 3.3. Identifiques la discriminació?

Has assistit a algun acte o situació discriminatori? Quan, on i qui era el discriminat o discriminada i el discriminador o discriminadora?

Activitat 3.4. Imatge

Comenta aquesta imatge tant des d'un significat negatiu com positiu.

4. RACISME

El racisme és l'actitud o manifestació que creu o afirma que la gent de diferents races tenen distint valor i que aquestes diferències poden ser catalogades jeràrquicament. Històricament, el racisme ha servit per justificar l'imperialisme, l'esclavitud i el genocidi de pobles sencers. El racisme és generalment un terme que s'aplica a les accions exercides per un grup dominant sobre els altres: els grups més febles tenen menys probabilitats de manifestar racisme, públicament, en contra d'un grup més poderós. Atorgar o retenir drets o privilegis basant-se en la raça o refusar associar-se amb persones per la seva raça es coneix amb el nom de *discriminació racial*.

Una curiosa i còmica, per no dir nefasta, idea del racisme la va donar Jeff Hanks, un missioner d'una comunitat de l'església mormona d'Estats Units, que va dir: "Jo no sóc racista, però la nostra doctrina considera que els negres són éssers que tenen aquest color de pell a causa de la seva imperfecció. Quan es vagin purificant aniran tornant-se blancs. De la mateixa manera, els blancs que no són bons es reencarnen amb la pell fosca, fins i tot completament negra".

A la major part del món, les idees simplistes sobre races humanes pures, el determinisme genètic dels caràcters racials, les jerarquies racials i la idea que el mestissatge produeix degradació física i moral han quedat marginades. En l'actualitat, les argumentacions per justificar les pràctiques agressives posen l'accent en les diferències culturals. Sota aquesta premissa es persegueixen

grups, les formes de vida, tradicions i costums dels quals es consideren distintes, més primitives o inferiors que les del país receptor d'immigrants o del grup dominant a la societat. Les actituds segregacionistes i xenòfobes acaben, a la pràctica, per confondre el racisme, pròpiament dit, amb les diferències culturals. Des de l'últim quart del Segle XX, hi ha hagut poques persones, en els països desenvolupats, que es descriguin a si mateixes com a racistes, així que la identificació d'un grup o persona com a racista és gairebé sempre controvertit. El racisme és vist per molts com una afrontament a la dignitat humana bàsica i una violació dels drets humans. Un elevat nombre d'acords internacionals han tractat d'acabar amb el racisme.

Activitat 4.1. Comenta aquests cartells:

"Només per a blancs"

Activitat 4.2. Frases racistes

Quantes vegades no hem sentit l'expressió... "jo no soc racista, però..."

- . Que tornin al seu país.
- . Que no es casi amb un fill o filla meva.
- . Que no vingui a viure al meu edifici o al meu poble.
- . Que no em prengui el lloc de treball.
- . Tenen una altra mentalitat.

Valora el sentit d'aquestes expressions.

5. SISTEMA DEMOCRÀTIC

Un sistema parlamentari, democràcia parlamentària o parlamentarisme, és un sistema d'organització política en què la branca executiva del govern depèn del suport directe o indirecte del parlament, sovint expressat per mitjà d'un vot de confiança. Com a sistema democràtic, en la democràcia parlamentària la sobirania popular està representada per diputats i/o senadors, triats en eleccions lliures i periòdiques, que exerceixen la seva funció legislativa en el marc d'un parlament.

La branca executiva dels sistemes parlamentaris és conformada per un gabinet, encapçalat pel cap de govern, que és el líder del partit majoritari o d'un grup de partits en coalició. Aquesta persona és elegida o designada primer ministre. A Espanya, aquest càrrec rep el nom de "president del govern". (A les comunitats autònomes aquest càrrec pot tenir diversos noms, encara que el més comú n'és "president"). A molts països amb sistemes parlamentaris, el gabinet, un dels membres o el primer ministre poden ser remoguts per mitjà d'una moció de censura. Per altra banda, el poder executiu pot dissoldre el parlament i realitzar noves eleccions.

En la majoria dels sistemes parlamentaris, els càrrecs de cap d'estat i cap de govern són ostentats per dues persones distintes; el cap d'estat té una posició de representació o una funció merament cerimonial (sovint és un monarca o un president), amb poders limitats, que pot utilitzar en temps de crisi, els quals (per convenció o per ordre constitucional) només poden ser utilitzats sota el consell i l'aprovació del cap de govern. A altres sistemes parlamentaris especials, anomenats sistemes semipresidencialistes, el president (com a cap d'estat) té més poders i funcions governamentals.

Un sistema parlamentari en què el cap de govern és un monarca s'anomena monarquia constitucional o monarquia parlamentària.

En els estats democràtics moderns el poder està segmentat a través de tres grans àmbits: poder legislatiu, poder executiu i poder judicial.

Aquestes tres branques es necessiten l'una a l'altra, així si tenim un poder legislatiu que fa bones lleis però el poder judicial és deficient, tindrem una democràcia coixa.

Els trets d'un poder judicial són:

- **Principi d'imparcialitat:** els jutges i magistrats han de ser imparcials, han de prescindir de les seves opinions personals i jutjar objectivament.
- **Principi de responsabilitat:** els jutges i magistrats han d'assumir la responsabilitat de discernir.
- **Principi de legalitat:** els jutges han de valorar els casos a partir de la legalitat vigent.
- **Principi d'independència:** els jutges i tribunals no poden ser pressionats ni personalment ni col·lectivament.

Activitat 5.1. Frases per a comentar

Tria una d'aquestes frases i comenta-la:

- "L'enemic més terrible de la democràcia és la demagògia". Alfred Croiset.
- "...qui es triat príncep amb el favor popular ha de conservar el poble com amic...". Nicolàs Maquiavel.
- "L'aspiració democràtica no és una simple fase recent de la història humana. És la història humana". Ciceró.
- "La democràcia és el govern del poble, pel poble, per al poble". Abraham Lincoln.
- "La democràcia és una forma superior de govern, perquè es basa en el respecte de l'home com ésser racional". John Fitzgerald Kennedy.
- "La democràcia duu el més bell nom que existeix... igualtat". Herodot.
- "La democràcia no és solament convocar eleccions: és Estat de dret, sistema de regles, poders separats, premsa autònoma, magistratura independent". Gianni Verneti.
- "L'esclavitud creix sense mesura quan se li dóna aparença de llibertat". Ernst Jünger.
- "La democràcia és una manera de repartir un nivell suportable d'injustícia per tal d'evitar una injustícia major." Umberto Eco.

6. PARTICIPACIÓ CIUTADANA: ELS JURATS POPULARS

La participació ciutadana avui és un dels grans pilars de les societats democràtiques. Els espais, les vies i els mètodes de participació promouen i faciliten una estreta col·laboració entre les institucions i la ciutadania per tal de millorar la gestió dels governs. La participació permet millorar la qualitat de vida dels ciutadans, a qui fa protagonistes i responsables de les decisions que els afecten. Amb la participació es reforça la democràcia representativa i s'educa per una nova cultura política.

Les democràcies sanes necessiten ciutadans responsables, ja que com a humans tenim la facultat de triar les nostres accions, com per exemple la participació en una comunitat democràtica. Prendre la decisió de participar és el primer pas per exercir els drets que corresponen a una democràcia.

A les societats democràtiques, cada ciutadà és responsable de les seves pròpies accions. Els ciutadans han de donar bon exemple, servint a les seves comunitats o protegint el medi ambient.

En una democràcia, el respecte, tant de les lleis com dels drets dels conciutadans, és una de les responsabilitats del ciutadà. Totes les persones són iguals davant la justícia, i les lleis han de ser respectades i aplicades a tots els nivells. Els ciutadans, també, han de respectar les institucions que formulen les lleis.

Jurat popular

La funció del jurat popular és un dret de tots els ciutadans que no tinguin cap motiu que els impedeixi el seu desenvolupament i un deure per aquells que no els sigui incompatible o prohibit.

Jutjar és expressar la convicció, adquirida un cop s'han presentat les proves, sobre si els fets són certs, sobre si l'acusat hi ha participat, sobre si és culpable i sobre si la seva actuació va ser justificada o no.

La decisió del jurat és el resultat de la votació dels seus nou membres després de deliberar. L'absolució de l'acusat o la seva condemna -i, en aquest cas, les penes aplicables- les estableix i pronuncia, en la sentència, el magistrat president del tribunal del jurat, no pas els jurats.

Els jurats actuaran sota els principis d'independència, responsabilitat, imparcialitat i submissió a la llei.

Requisits per formar part d'un jurat:

- Ser espanyol i major d'edat.
- Estar en el ple exercici dels drets polítics.
- Saber llegir i escriure.
- Tenir el domicili en qualsevol dels municipis de la província en què s'ha comès el delicte.
- No patir cap discapacitat física o psíquica que no permeti desenvolupar la funció del jurat.

Podran excusar-se d'aquest deure:

- Els majors de 65 anys.
- Els qui hagin fet funcions de jurat en els quatre anys anteriors.
- Les persones a les quals el desenvolupament de la tasca de jurat els comporti greus trastorns per motiu de càrregues familiars.
- Les persones que desenvolupin treballs de rellevant interès general, la substitució dels quals produiria perjudicis importants.
- Les persones que tinguin la residència a l'estranger.
- Els militars professionals en actiu si concorren circumstàncies de servei.

El jurat popular a Espanya

Hi ha diverses maneres de formar un jurat popular i els distints països tenen formules diferents. A Espanya:

El componen 9 jurats, ciutadans llecs, aliens al món del dret, i un Magistrat President. El legislador no especifica per què ha escollit aquest nombre, però sí que manté la relació majoritària de 3 a 1 que tenen altres models de jurat. En tot cas, el que sí cal és que el nombre de jurats sigui senar. A més dels 9 jurats titulars, està prevista l'elecció de 2 suplents. Aquests substituiran els titulars (en cas de malaltia, mort...) i la seva elecció garantirà també la celebració del judici. Per això, els jurats suplents assistiran també al judici oral i gaudiran dels mateixos drets i obligacions que la resta. El Magistrat President serà qui presidirà el Tribunal del Jurat.

Activitat 6.1. Requisites

Llegeix amb atenció els requisits que es demanen i pregunta't si hi afegiries algun requisit més. En cas afirmatiu, digues quin o quins.

Activitat 6.2. Composició dels jurats populars

Busca informació sobre els jurats populars a distints països i mira quin és el que més s'assembla o encaixa amb el que mostra la pel·lícula.

Activitat 6.3. Aplicació

Repasa les condicions que ha de tenir un jurat en una democràcia i digues si es donen a la pel·lícula.

7. PREJUDICIS

Un prejudici és una creença o valoració que hom fa de forma precipitada i sense una base certa però que ens influeix i condiona el nostre punt de vista.

Un prejudici és, etimològicament, un judici-previ. En general, els prejudicis s'han considerat de manera pejorativa, entenent-los com a creences no fonamentades o com a actituds no raonades, basades en intuïcions i conjetures i sense tenir un coneixement complet de la persona o la situació. Aquesta consideració negativa dels prejudicis enllaça amb la concepció dels **ídols**, segons **Francis Bacon**, el qual els considera falses nocions o *prejudicis* que obstaculitzen el coneixement. També en aquest sentit els considera **Descartes**, que els combat, especialment, en el *Discurs del mètode*.

Entesos en el seu sentit merament etimològic, com a judicis previs, **Gadamer** reivindica els prejudicis, ja que, per ell, tota comprensió parteix d'unes estructures prèvies de *precompressió*. És a dir, en tot procés de comprensió es parteix de **pressupòsits** o prejudicis -en aquest sentit etimològic-, que són els que fan possible tot judici i constitueixen una memòria cultural que comprèn teories, mites, tradicions, etc. Les persones no partim de zero quan hem de valorar. D'aquesta manera Gadamer denuncia el *prejudici de tot antiprejudici*.

Els prejudicis poden ser cognitius (i llavors distorsionen la realitat i ens la fan percebre d'una manera determinada), afectius (lligats a allò que agrada, poden manifestar-se en el rebuig a determinats grups socials o conceptes sense un autèntic coneixement) i conatus, que porten l'individu a actuar d'acord amb els seus valors o ideals.

Els prejudicis són una conducta adaptativa, proporcionen una guia ràpida per al judici, perquè no sempre es poden verificar tots els aspectes d'un assumpte abans de reaccionar-hi. És innat tenir prejudicis però el seu contingut és educatiu, s'adquireixen per l'exemple d'altres persones i poden modificar-se (tot i que l'individu manifesta una especial resistència a desprendre-se'n).

Els prejudicis o pressupòsits són constitutius de la realitat històrica de l'ésser humà, són condicions **a priori** de la comprensió, i la pretensió **historicista** i

cientifista d'eliminar tot prejudici és, al seu torn, un prejudici, però en el sentit pejoratiu d'un fals prejudici.

Activitat 7.1. Text de Gadamer

"En si mateix «prejudici» vol dir un judici que es forma abans de la revalidació definitiva de tots els moments que són objectivament determinants. [...] «Prejudici» no significa, doncs, de cap manera judici fals, sinó que en el seu concepte està que pugui ser valorat positivament o negativament. [...]".
Gadamer, *Verdad y método*

- Busca un parell d'exemples de prejudicis que s'ajustin al text de Gadamer

Activitat 7.2. Publicitat i prejudicis

Per grups, porteu revistes o suplementos setmanals i retalleu els anuncis que creieu que comporten prejudicis. Quan ja els tingueu seleccionats, els poseu en comú i els classifiqueu segons l'economia, el gènere, la salut, la felicitat, l'èxit..., és a dir, allò que ens ve de més enllà dels objectes.

Activitat 7.3. Definicions

Heus aquí tres definicions de "prejudici". Tria la que compreguis millor i reescriu-la de manera fàcil i entenedora, tot posant un exemple:

«Una actitud hostil o previnguda vers una persona que pertany a un grup, simplement perquè pertany a aquest grup, suposant-li, per tant, les qualitats objectables atribuïdes al grup». Gordon W. ALLPORT.

«El judici negatiu previ dels membres d'una raça o religió vers els membres d'algun altre rol social significatiu, amb indiferència dels fets que el contradiuen». JONES.

«La possessió d'actituds socials o creences cognitives despectives, l'expressió d'afectes negatius o el desplegament de comportaments hostils o discriminatoris vers els membres d'un grup a causa de la seva pertinença a aquest grup». Rupert BROWN.

Activitat 7.4. Recerca d'informació

Buscar informació i pensar-la per vosaltres mateixos sobre com desterrar els prejudicis, de quina manera superar-los i fer que no esdevinguin aquesta bena als ulls que ens impedeix de veure la realitat.

* * *

Evidentment a la pel·lícula hi ha molts altres temes, que es poden explorar en els manuals de Filosofia 3/18 *Recerca filosòfica i Ètica i convivència*, que es poden baixar gratuïtament de la xarxa des de www.grupiref.org

PER ACABAR

ACCIÓ

Una tasca d'informació i d'interiorització de certes actituds és necessària per comprendre i poder prendre decisions personals i orientar la pròpia vida, però no n'hi ha prou. Cal passar a l'acció. Si ens hem convençut d'alguna cosa al llarg del visionat de la pel·lícula i del treball posterior cal que en quedi constància i que es mostri perquè els altres se n'aprofitin. Aquesta tasca es portarà a terme com a cloenda i com a avaluació parcial.

Serà una tasca que farem entre tot el grup-classe per donar-nos també una nova oportunitat d'interrelacionar-nos, perquè creiem que una educació en valors ha de posar èmfasi en les activitats que portin a sentir la necessitat de relacionar-se i treballar plegats.

En el cas de la pel·lícula que ens ocupa proposem **d'organitzar un acte** més enllà de la vostra aula i que tingui un o més participants. Pot ser un conferenciant o una taula rodona sobre algun dels temes claus que mostra aquesta pel·lícula: prejudicis, racisme, democràcia, jurats populars, etc.

Es tracta de trobar el tema de més interès per al grup, buscar la persona o persones adequades. Formular clarament les preguntes que voleu que es responguin i organitzar la trobada: calendari, espai, condicions -micròfon, canó de projecció, cadires, aigua i, si s'escau, remuneració-.

AVALUACIÓ

1. La millor activitat ha estat...
2. El més interessant ha estat...
3. El que més he valorat és
4. El més divertit o suggerent ha estat...
5. M'hauria agradat més si...
6. Què he après?
7. De què em servirà el que he après?

PER ANAR MÉS ENLLÀ

BIBLIOGRAFIA

LEE, Harper. *Matar un rossinyol*, Edicions 62, Les Millors Obres de la Literatura Universal Segle XX [Nro 168]. Barcelona, 2006.

Fragment del text de contraportada d'aquesta edició:

"Dispareu a tants gaigs com vulgueu, però recordeu que és un pecat matar un rossinyol. Aquest és el consell que un advocat dona als seus fills mentre defensa l'autèntic rossinyol d'aquest clàssic fascinant: un negre acusat d'haver violat una noia blanca. A través dels joves ulls de l'Scout i en Jem Finch, Harper Lee examina amb un humor molt ric la irracionalitat dels prejudicis racials i socials

dels adults al sud dels Estats Units dels anys trenta. La consciència d'un poble impregnat de judicis preconcebuts, violència i hipocresia trontolla gràcies a l'empenta d'un home sol que combat per la justícia”.

Enllaços a Internet sobre el tema

- Sobre el film Matar a un ruiseñor: [Fitxa](#)
- Sobre Harper Lee: [Biografia en català](#) (molt senzilla)
[Biografia en anglès](#)
- Sobre Gregory Peck: (no té cap pàgina oficial) [Pàgina molt completa](#) (no oficial): [Filmografia](#) (amb els títols en diverses llengües):
- Sobre Robert Mulligan: [Filmografia](#) (amb els títols en diverses llengües):
- Sobre Elmer Bernstein: [Filmografia](#)

FILMOGRAFIA

Hi ha moltes pel·lícules sobre el tema de la justícia i dels judicis. Veiem-ne algunes:

El Jurat (Runaway Jury), 2003. Dirigida per Gary Fleder i basada en una novel·la de John Grisham. Mostra el sistema de judici per jurat i totes les seves complicacions i actes corruptes inclosos.

En el nom del pare (In the name of the father, 1993) de Jim Sheridan. Basada en un fet real, indigna pensar que hagi pogut passar realment.

The Hurricane, (1999), de Norman Jewison amb Denzel Washington, també basada en un fet real i de la mateixa temàtica que l'anterior.

El Poder de la Justícia. Pel·lícula de l'any 1997, dirigida per Francis Ford Coppola, amb Matt Damon, Dani De Vito, Jon Voight, Claire Danes i Mickey Rourke. Segueix els passos d'un jove advocat en els seus primers judicis.

Veredicte final, del 1981, dirigida per Sydney Lumet i protagonitzada per Paul Newman, James Mason i Jack Warden. És un judici sobre la negligència mèdica de dos metges en una operació i tot el que això comporta.

12 homes sense pietat, de Sydney Lumet. Tracta sobre la decisió que ha de prendre un jurat sobre la culpabilitat o innocència d'un noi acusat de matar el seu pare. És una obra mestra. (Us podeu baixar gratuïtament una guia de la pel·lícula al web www.grupiref.org dins *Pensar amb el cinema: ètica i cinema*)